

Göteborgs stadsmuseum
Arkeologisk arkivrapport

Nr 1969:8

To 74

FORNLÄMNING NR ~~11:5~~ 90 INOM GÖTEBORGS STAD

11:S 90 BOPLATSOMRÅDE: STENÅLDER

Boplatsområde, troligen med verkstadsplats, daterbar till senmesolitikum (Lihultkultur).

LÄGE

Boplatsområdet 11:S 90 är beläget på fastigheten Torslanda 5¹⁸⁸, Göteborgs stad.

TIDIGARE FYND

Tidigare fynd registrerade vid GAM. Ytplockade. (inv.nr. 69194, 69195 och 83956:1-7).

Kärnor	3 st
Kärnyxa	1 st
Spån	3 st
Mikrospån	2 st
Borr	1 st
Spån med nötningsspår	4 st
Avslag med bearbetning	2 st
Avslag med nötningsspår	2 st
Avslag och avfall	72 st

TOPOGRAFI, VEGETATION OCH HÖJD ÖVER HAVET

Boplatsen ligger strax söder om Torslanda by, på den nordvästligaste delen av ett större bergsparti som i norr begränsas av Tumledalen, i öster av den stora dalgång som från Torslanda i söder sträcker sig upp mot Säve i norr (fig 1). Under större delen av stenåldern har dessa dalgångar varit havsvikar och boplatsen har då legat på en utskjutande udde.

Boplatsen ligger på en moräntäckt sadelplatå mellan uppskjutande mindre bergshöjder (fig 4). Åt norr övergår platån

först i en svag sedan kraftig sluttning ner mot Tumledalen, åt öster i en brant sluttning ner mot Torslandadalen.

I sydväst skjuter en smal gip från platån upp mellan bergen.

Boplatsområdet ligger 20-30 m över havet.

Området har tidigare delvis varit odlad mark, numera är det gräsbevuxet med begynnande buskslyvegetation.

GRÄVNINGSTID OCH ARBETSSTYRKA

Grävningstid: 22 september-10 oktober 1969 parallellt med andra arbeten. Undersökningen utfördes av Göteborgs arkeologiska museum. Arbetet leddes av B. Carlbom. I övrigt deltog J. Wigforss. Grovarbetare från Göteborgs stads gatukontor var H. Boman, E. Gustavsson, E. Karlsson och E. Ögren.

Provyta: 10 000 kvm

Grävd yta: 14 kvm

Arbetstid i fält: 98 arkeologtimmar och 230 grovarbetstimmar.

ARBETSBESKRIVNING

Utspritt över boplatsområdet utsattes och grävdes 38 provgropar (fig 2) dels för att få en uppfattning om lagerföljden dels för att få veta var inom området den största koncentrationen slagen flinta fanns. Vid genomgång av materialet från groparna visade det sig att grop 30, 31 och 32 gav relativt rikligt med slagen flinta medan övriga gropar gav ringa mängd.

Ett 0,5 m brett och 10 m långt schakt lades mellan grop 30 och 31 (schakt I) och ett annat lika långt vinkelrätt mot detta genom grop 31 (schakt II). Schakten gav rikligt med flinta särskilt schakt II:s nordöstra del. En meterruta fingrävdes 0,5 m nordöst om schaktet.

Jorden från ytterligare 3 meterrutor säckades och spolades dels för att snabbt och rationellt få fram ett så stort flintmaterial som möjligt, dels för att inte missa något av mikroflintan.¹⁾

PROVOMRÅDET

Boplatsområdet ligger 20-30 m över havet. Större delen av platån ligger dock högre än 25 m och har alltså ej berörts av den postglaciala transgressionen. Provgroparna (fig 2) som i allmänhet var 60-70 cm djupa visade en enkel lagerföljd med grusig ibland lerig sand i botten, däröver i stora delar av provområdet ett ursvallat lager med gles klappersten, 0,05-0,3 m stor och däröver ett mullager 0,1-0,3 m tjockt. Provgroparna i den del av provområdet som ligger under 25 meterskurvan dvs sluttningen mot Tumledalen i norr, visade samma lagerföljd. På grund av det utsatta läget kan eventuella avlagringar här under den postglaciala transgressionen åter ha spolats bort under den efterföljande regressionen.

Provgroparna gav sparsamt med fynd av slagen flinta utom 3 gropar, 30, 31 och 32. Kulturlager framkom ej i groparna.

FYNDTABELL (Provområdet)

P-grop nr	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap		Övrigt
	st	gr	st	gr	art	st gr	
1			9	310			
2			9	290			
3	4	27	28	238	Kärna, fragm	1 11	
4	2	57	14	248			
5	4	15	4	15			
6	1	<1	11	298			
7	5	5	14	35			
8	1	4	4	37			
9	1	<1	2	31			
10			3	66			
11			6	55			
12	2	8	7	42	Kärna	1 25	
14	1	1	4	175			
15	5	18	3	30			
16	6	73	1	2			
17	5	9	6	22			Brända ben <1 gr

P-grop nr	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt
	st	gr	st	gr	art	st	gr	
18			4	30				
19			5	69				
20			4	163				
21			19	218				
22	2	26	12	363				
23	4	167	15	177				
24	13	155	28	220				
25	7	45	8	350				
26	4	9	16	210				
28	3	13	5	26	Skivskrapa	1	7	
29	1	12	7	177				
30	10	23	15	104	Avsl.m.bearb	1	5	
31	20	70	26	270	Kärnavslag	2	28	
					Avsl.m.bearb	1	8	
32	7	90	7	52				
33	9	55	10	40				
34	3	22	16	172				
35	3	12	22	322				
36	3	11	6	100	Kärna, fragm	1	25	Bränd lera 18 gr
37	2	20	1	12				
38	2	4	1	14				
Sa	130	951	352	4983				

SCHAKTEN

Schakt I och II drogs genom provgrop 30 och 31 i provområdets sydöstra del (fig 3, 4) som utgörs av en mindre krönplatå mellan berg i nordöst och sydväst. Åt sydöst vidtager den branta sluttningen ner mot Torslandadalen. Några mindre uppstickande bergknallar vid sluttningens början förhindrar delvis vattenavrinningen åt sydöst varför platån trots krönläget är relativt sank. Området är gräsbevuxet och har tidigare betats. Marken har troligen ej varit plöjd.

Schakten var 10 m långa och 0,5 m breda. Lagerföljden var föl-

jande: Överst ett mullager 0,1-0,2 m tjockt, därunder ett grusigt lerigt sandlager, 0,3-0,4 m tjockt, över berg. Sandens översida var ursvallad så att en gles klapper med 0,1-0,2 m stora stenar utbildats.

Flinta, avslag och redskap, framkom i bägge schakten men mest koncentrerat i schakt II:s nordöstra del.

FYNDTABELL (Schakten)

Fynd nr	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap		Övrigt
	st	gr	st	gr	art	st	
39 Schakt I	142	1100	149	2720	Kärnor	2	100
					Flintstycke m. bearb	1	210
					Mikrospån	2	<1
					Kniv? fragm	1	30
					Avsl. m. bearb	2	5
40 Schakt II	999	6440	575	7885	Knackstens- fragm	1	80
					Kärnor	29	1400
					Mikrospån- kärnor(övr) fig 8-12	5	114
					Kärnor (fragm) fig 13	1	5
					Kärnyxa av- bruten fig 5	1	95
					Kärnyxor fragm fig 6,7	2	85
					Flintstycke m. bearb	2	34
					Mikrospån	8	1
					Kärnavslag	7	61
					Spånskrapor fragm	2	2
					Knivar?	2	15

Fynd nr	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap		Övrigt
	st	gr	st	gr	art	st	
					Spets/skrapa	1	7
					Spån m.bear- betning	3	5
					Avsl.m.bearb	11	165
Sa	1141	7540	724	10605			

METERRUTORNA

4 meterrutor grävdes omedelbart nordöst om schakt II (fig 3). Meterruta 1 fingrävdes med liten grävsked i 10 cm-skikt. Flintan var starkt koncentrerad till mullagret över klapperstenen och till de översta 10 centimetrarna. Mellan 10 och 20 cm fanns en mindre mängd flinta, därunder ingen.

För att få med så mycket som möjligt av mikroflintan säckades och spolades jorden från meterruta 2-4.

Lagerföljden var densamma i meterrutorna som i schakten.

FYNDTABELL (Meterrutorna)

Fynd nr	Keramik			Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt
	Flinta avslag		gr	st	gr	art	st	gr	
41 M1 0- 10 cm	3	556	1500	154	825	Kärnor	7	180	
						Mikrospån	8	1	
						Kärnavslag	5	135	
						Dubbelspån- skrapor fig 14,15	2	3	
						Spånskrapa fragm	1	4	
						Stickel? fig 16	1	3	
						Spets fig 17	1	7	
						Avsl.m. be- arbetning	6	80	
42 M1 10- 20		102	240	42	172	Kärnor	2	60	
						Handtags- kärna fig 18	1	70	
43 M2	5	658	2200	210	2030	Knacksten	1	78	Flinta <1 cm 903 st 220 gr Trindyxa 1 st 217 gr fig 21
						Kärnor	2	52	
						Handtags- kärnor fig 19,20	2	60	
						Mikrospån	17	2	
						Mikrospån fragm	6	<1	
						Skrapor	3	70	
						Spån m.be- arbetning	1	<1	
						Avsl.m. be- arbetning	6	68	

Fynd nr	Keramik	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta redskap			Övrigt
		gr	st	gr	st	gr	art	st	
44	7	391	1540	191	900	Kärnor	8	266	Flinta <1 cm 595 st 170 gr
M3						Mikrospån	13	2	
						Mikrospån fragm	7	<1	
						Skrapa	1	48	
						Spån m bearb	5	15	
						Avslag m bearb	3	85	
45		342	1380	173	2080	Knackstens- fragm	1	55	Flinta <1 cm 288 st 85 gr
M4						Kärnor	7	320	
						Mikrospån	8	<1	
						Spån m bearb	1	3	
Sa	15	2049	6860	770	6007				

SAMMANFATTNING AV HELA FYNDMATERIALET

FLINTA

Knackstenar		2 st
Kärnor	Kärnor fragment	2 st
	Handtagskärnor	3 st
	Övriga mikrospånkärnor	5 st
	Övriga mikrospånkärnor fragment	1 st
	Övriga kärnor	58 st
Kärnredskap tillhuggna	Kärnyxor fragment	4 st
	Flintstycken med bearbetning	2 st
Kärnredskap flathuggna	-	

Kärnredskap slipade	-	
Obearbetade avslag	Avslag	3319 st
	Mikrospån	56 st
	Mikrospån fragment	13 st
	Kärnavslag	14 st
Avslagsredskap tillhuggna	Skrapor	9 st
	Knivar	3 st
	Sticklar	1 st
	Spetsar	2 st
	Avslag m bearb	39 st
Avslagsredskap flathuggna	-	
Avslagsredskap slipade	-	
Övrig flinta		1834 st
BERGART	Trindyxa	1 st
ÖVRIGT	Keramik	15 gr

SAMMANFATTNING, utvärdering och datering

Boplatsområdet 11:S 90 ligger strax söder om Torslanda by på den nordvästligaste delen av ett större bergsparti som i norr begränsas av Tumledalen, i öster av den stora dalgång som från Torslanda i söder sträcker sig upp mot Säve i norr.

Boplatsen ligger på en moräntäckt sadelplatå mellan uppskjutande mindre bergshöjder. Området ligger 20-30 m över havet. Inom ett mindre ca 100 kvm stort område fanns rikligt med slagen flinta. Detta mindre område låg 25-26 m över havet och hade således ej berörts av den postglaciala transgressionen.

Den slagna flintan låg i mullagret över en gles klapper. Under klappern var en lerig, grusig sand som var fyndtom.

Den ovanligt kraftiga koncentrationen av slagen flinta inom ett litet område, den förhållandevis låga procenten

redskap och avsaknaden av nötningsspår på flintan kan möjligen tyda på att det rör sig om en sk verkstadsplats.

Några konstruktioner framkom ej.

Flintmaterialet är enhetligt och kan dateras till mesolitikum eller närmare sk Lihultkultur genom fynd av en trindyxa, handtagskärnor och andra mikrospånkärnor och några fragmentariska kärnyxor.

SUMMARY

The settlement site 11:S 90 is situated to the south of Torslanda village on the northwestern part of a large hilly area. This area is to the north bounded by the Tumble valley, and to the east by a big dell extending from Torslanda in the south to Säve in the north.

The settlement is situated on a hilly area covered with moraine and surrounded by small mountain summits, 20-30 m above sea-level. Within an area of about 100 km there were plenty of chipped flint. This area was situated 25-26 m above sea-level and has thus not been influenced by the postglacial transgression.

The chipped flint was found in the humus above thin rubble-stones. Beneath the rubble-stones was a clayey, gravelly sand with no finds in it.

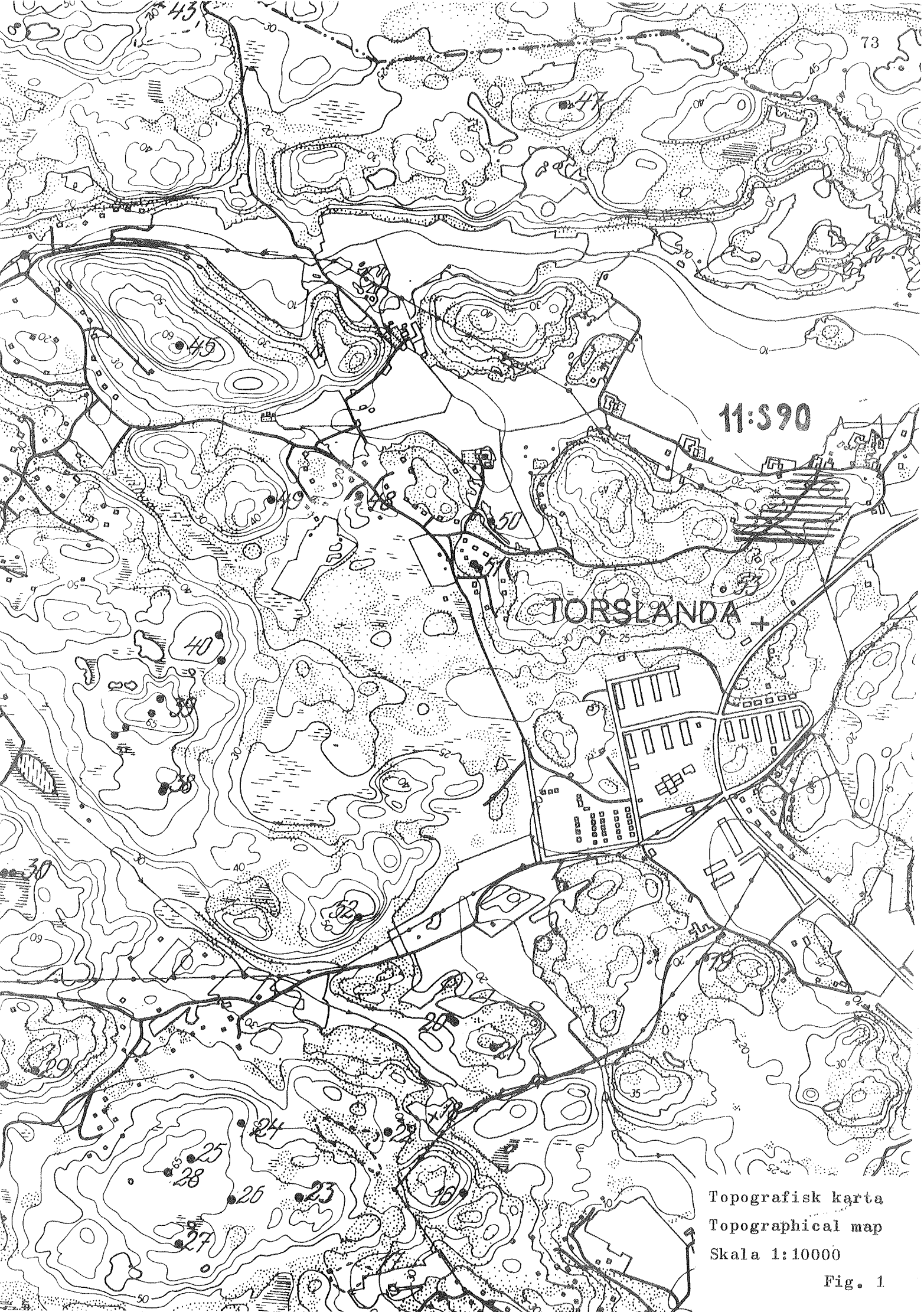
The unusually strong concentration of chipped flint within a small area, the proportionately low percentage of tools and the lack of used flint may indicate a so called workshop.

There was no trace of a habitation layer.

The flint material is homogeneous and can be dated to the Mesolithic or closer to the so called Lihult culture by finds of a pecked axe, handle cores, and other microblade cores and some fragmentary core axes.

Litt:

- 1) Cullberg, C: En jordspolningsapparat. Fynd 1965

Topografisk karta
Topographical map
Skala 1:10000

Fig. 1

PLAN ÖVER PROVGROPARNA
PLAN OF THE SAMPLE PITS

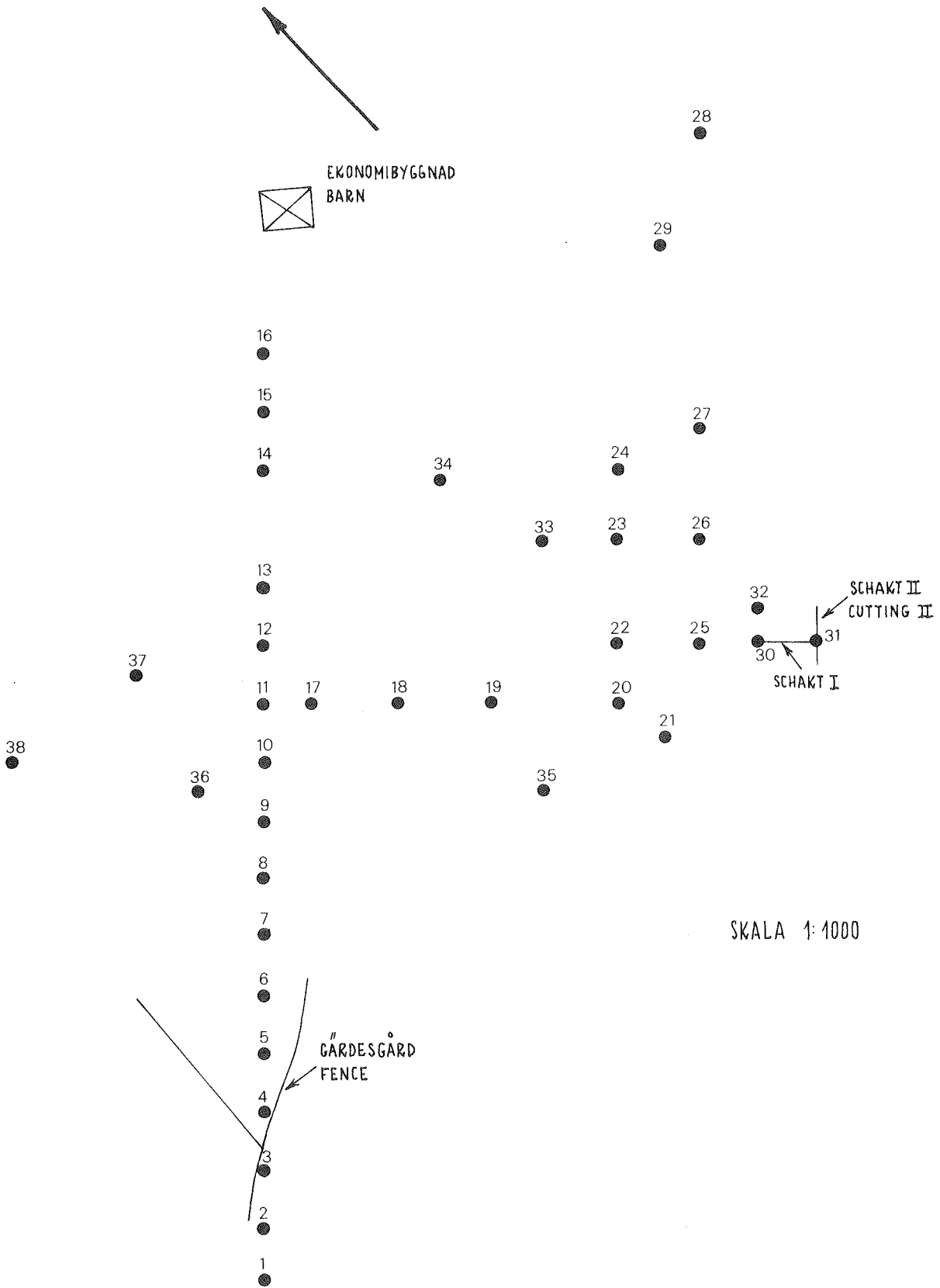
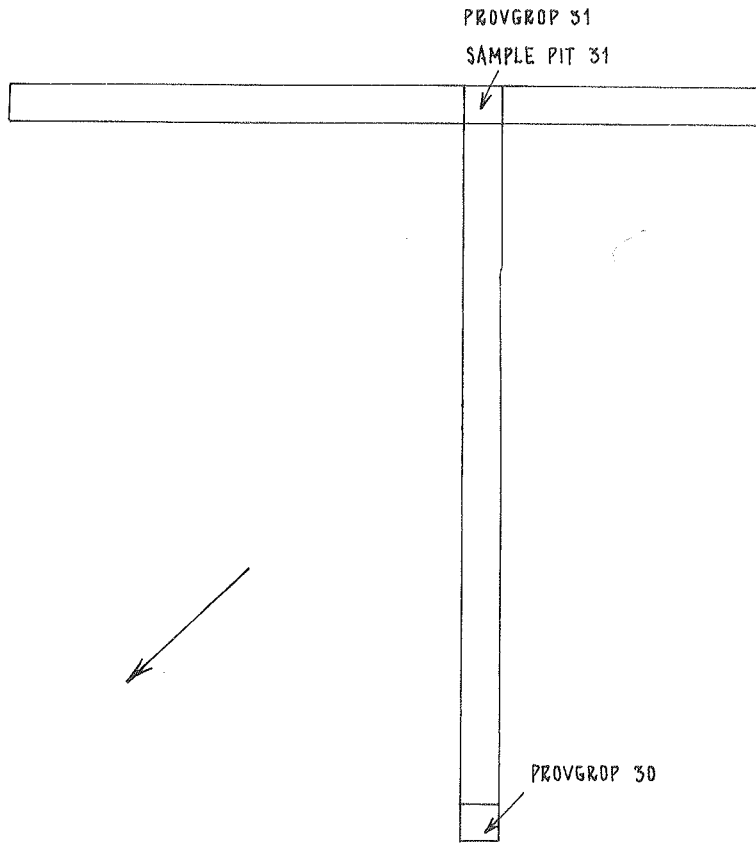
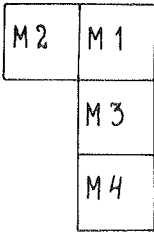

Fig. 2

METERRUTOR
SQUARES

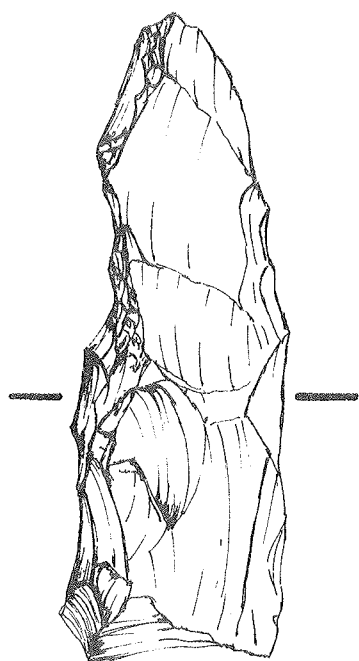
SKALA 1:100

SCHAKTPLAN
PLAN OF EXCAVATED AREA

Fig. 3

Fig. 4
Översikt över boplatssområdet från syd. Området för schakt och meterrutor markerat.
General view of the settlement site from the south. Area of cuttings and squares marked.

a

b

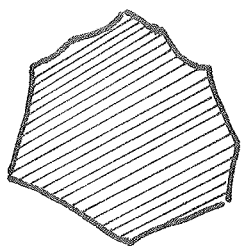

Fig. 5 a-b

Kärnyxa, avbruten

Core axe in two parts

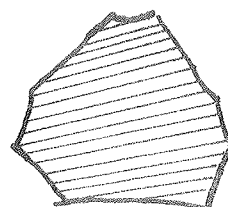

Fig. 6

Kärnyxa, fragment

Fragment of core axe

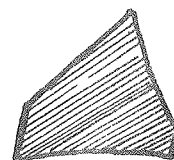
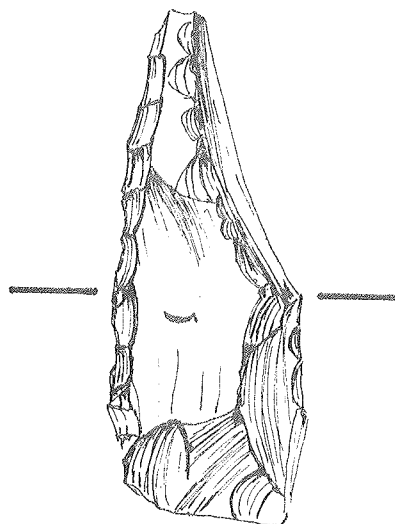

Fig. 7

Kärnyxa, fragment

Fragment of core axe

Fynd 40

Find 40

Skala 1/1

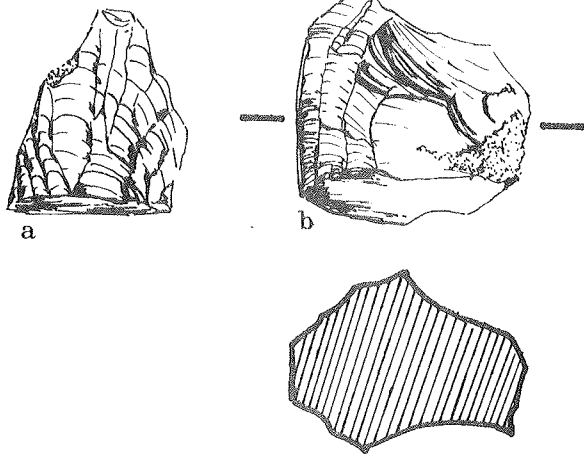

Fig. 8 a-b
Kärna, fragment
Fragment of core

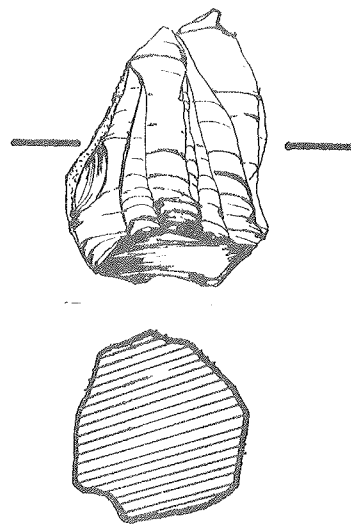

Fig. 9
Fragment av mikrospån-
kärna
Fragment of micro-blade
core

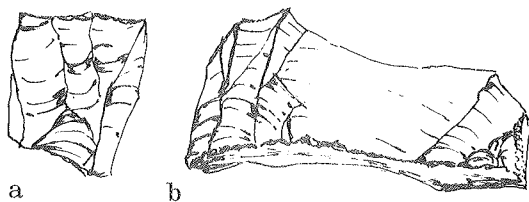

Fig. 10 a-b
Fragment av mikrospånkärna
Fragment of micro-blade core

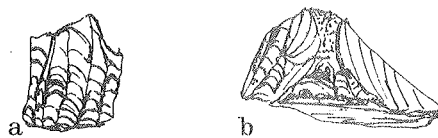

Fig. 11 a-b
Fragment av mikrospånkärna
Fragment of micro-blade core

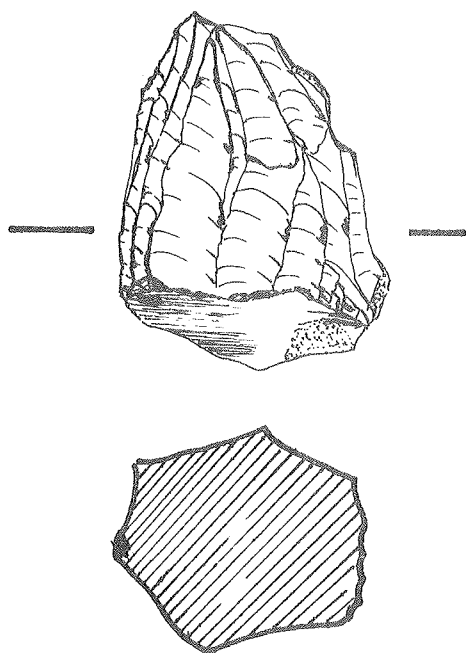

Fig. 12
Fragment av mikrospånkärna
Fragment of micro-blade core

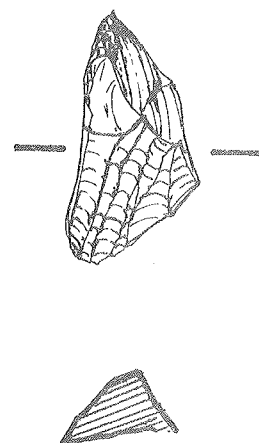

Fig. 13
Fragment av mikrospån-
kärna
Fragment of micro-blade
core

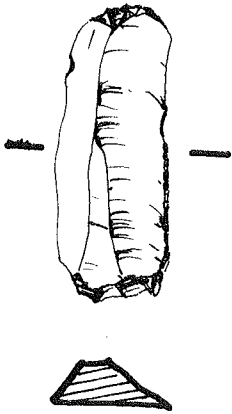

Fig. 14
Dubbelspånskrapa
Double scraper

Fig. 15
Dubbelspånskrapa
Double scraper

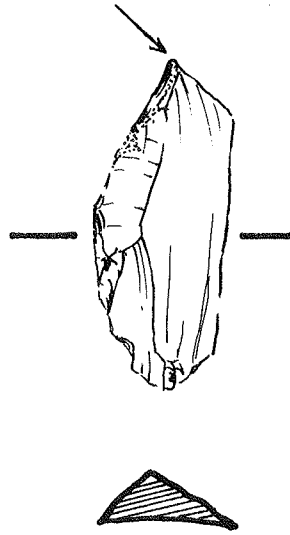

Fig. 16
Stickel?
Burin?

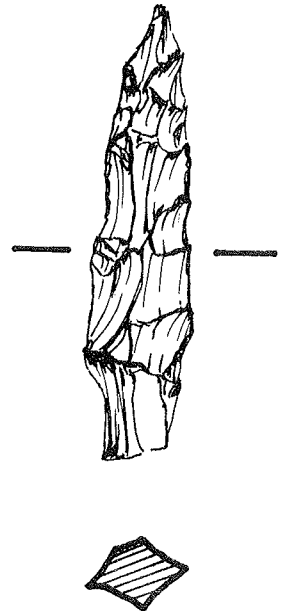
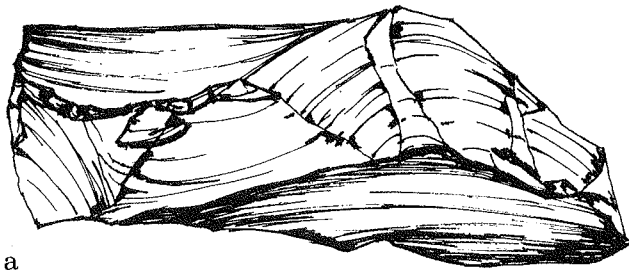

Fig. 17
Spets
Point

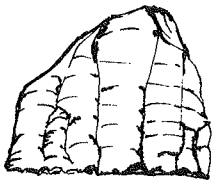
Fynd 41
Find 41

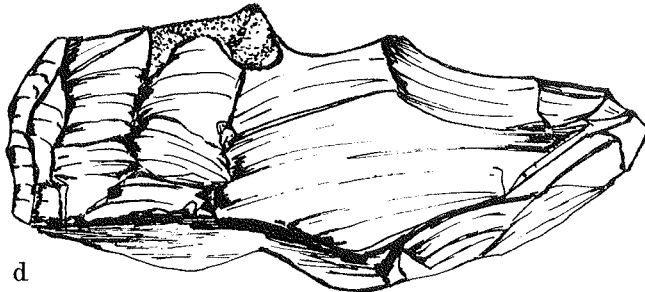
a

b

c

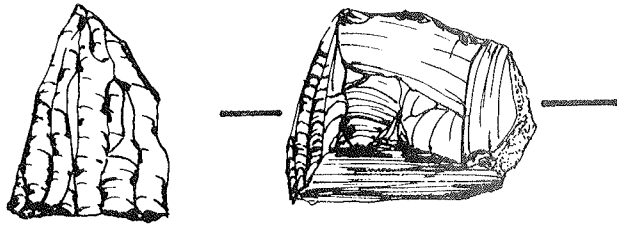

d

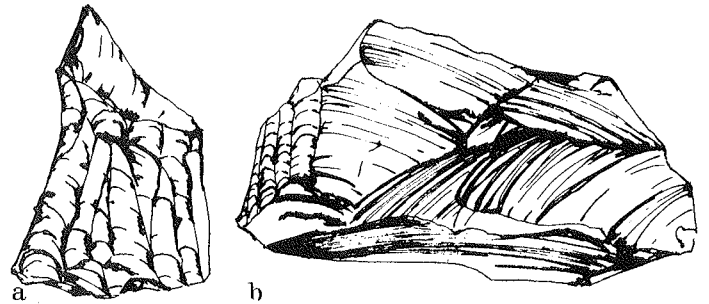
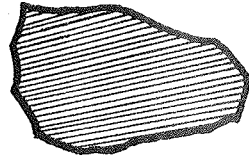
Fig. 18 a-d
Handtagskärna
Handle core

Fynd 42
Find 42

Skala 1/1

a
 Fig. 19 a-b
 Handtagskärna
 Handle core

a
 Fig. 20 a-b
 Handtagskärna
 Handle core

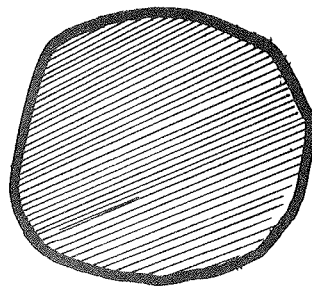
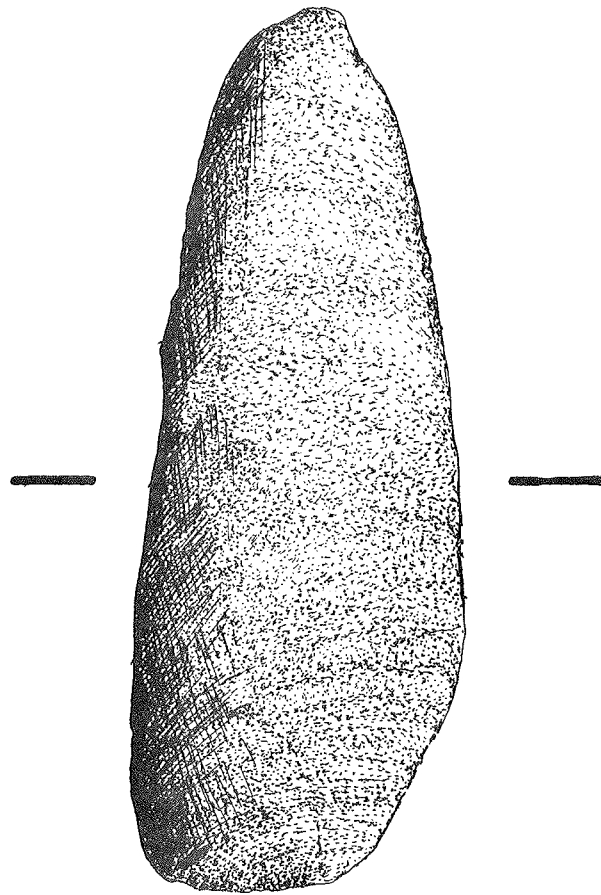

Fig. 21
 Trindyxa
 Pecked axe